

Zuidwolde - Hoogeveenseweg 27 (gem. De Wolden)

Een bureau- en inventariserend veldonderzoek karterende fase (IVO-O)

Zuidwolde – Hoogeveenseweg 27 (gem. De Wolden)

Een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase (IVO-O)

L. Soetens, K. Singh en A.M. Bakker

Rapport 156

Colofon

Zuidwolde – Hoogetveenseweg 27 (gem. De Wolden)
Een bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase (IVO-O)

Een onderzoek in opdracht van dhr. J.H.C. Broek

Salisbury Archeologisch Rapport 156

Drs. L. Soetens, K. Singh en Drs. A.M. Bakker

Beheer en plaats van documentatie
Salisbury Archeologie b.v.

Versie 1.0, 16 oktober 2018 (definitief)

Autorisatie — drs. A.M. Bakker (senior KNA-prospecteur)

SalisburyArcheologie bv
Vestiging Noord-Nederland
Vaart z.z. 7a
9401 GE Assen
085-3031540
www.salisburybv.nl
info@salisburybv.nl

ISSN 2468-4538

Inhoud

1	Aanleiding tot het onderzoek	8
1.1	Beschrijving onderzoekslocatie	9
1.2	Doel van het onderzoek	10
1.3	Onderzoeksvragen	10
2	Bureauonderzoek	11
2.1	Bekende aardwetenschappelijke waarden	11
2.2	Bodemkaart	12
2.3	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	13
2.4	Bekende archeologische waarden	14
2.5	Archeologie	16
2.6	Historische waarden	16
2.7	Bodemverstoring	21
2.8	Archeologische verwachting	21
3	Resultaten karterend booronderzoek	22
3.1	Methode	22
3.2	Resultaten	22
4	Conclusie en aanbevelingen	23
4.1	Beantwoording onderzoeksvragen	23
4.2	Aanbevelingen	23
	Bijlage 1 Boorpuntenkaart	25
	Bijlage 2 Boorbeschrijvingen	26

Locatie en administratieve gegevens

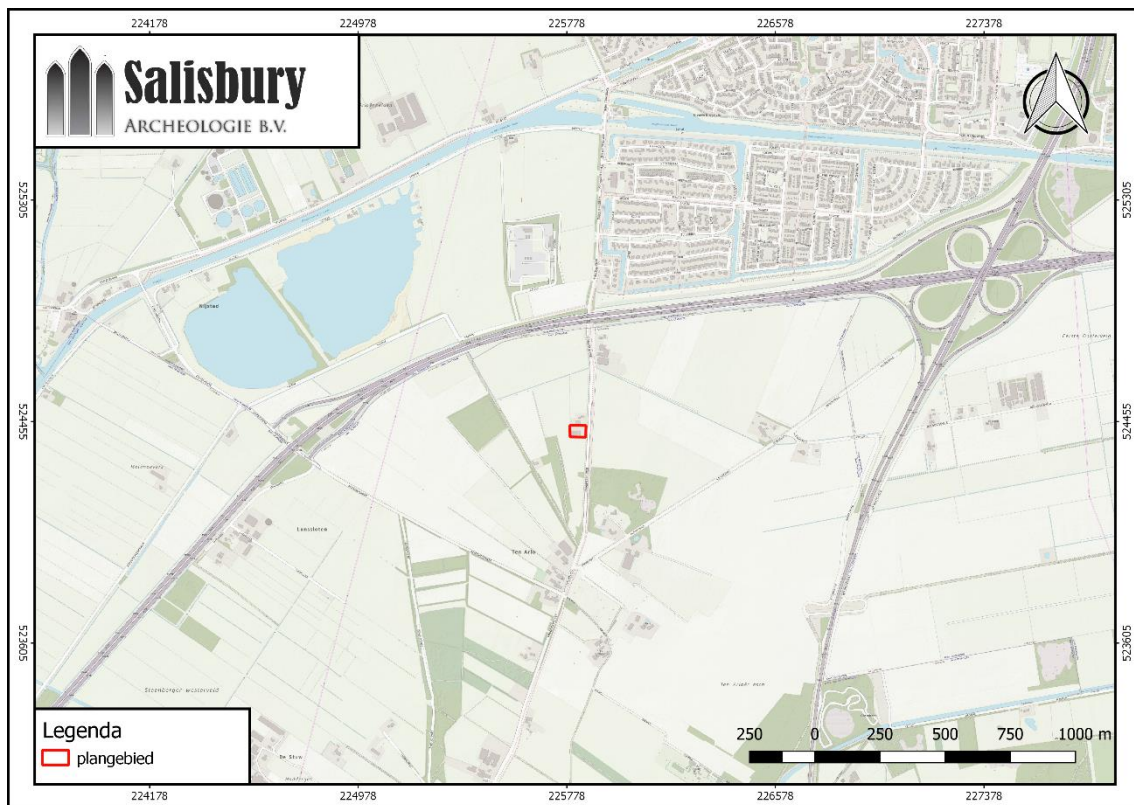
Projectnaam	Zuidwolde, Hoogeveenseweg 27
Projectcode	20182188
Type onderzoek	Bureau- en inventariserend veldonderzoek, karterende fase (IVO-O)
OM-nummer	4598617100
Projectleider	Drs. A.M. Bakker
Contact	T: 0614979316 E: adriana.bakker@salisburybv.nl
Opdrachtgever	Dhr. J.H.C. Broek
Contact	Hoogeveenseweg 27 7921 PD Zuidwolde (Dr) T: 06-54362047
Bevoegde overheid	Gemeente De Wolden Raadhuisstraat 2 7921 GD Zuidwolde M. Zwart – van der Laan T: 06-40601151 E: m.vander.laan@dewoldenhoogeveen.nl Adviseur van de gemeente: M. Montforts
Plaats	Zuidwolde
Gemeente	De Wolden
Provincie	Drenthe
Kaartblad	22W
XY-centrumcoördinaten	X: 225820.20, Y: 524435.49
Oppervlakte	circa 2700 m ²
NAP-hoogte maaiveld	Circa 9,9 m +NAP
Uitvoering onderzoek	April en augustus 2018
Beheer en locatie documentatie	Salisbury Archeologie b.v. en e-depot

Samenvatting resultaten

Vraagstelling	Bestaat er een gerede kans dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn?
Aardwetenschappelijke waarden	Het plangebied ligt geomorfologisch gezien op een lage stuwwal, al dan niet afgedekt met dekzand (gestuwde grondmorene).
Archeologische waarden	Uit inventarisatie van bekende archeologische gegevens is gebleken dat er in de directe omgeving van het plangebied vondsten uit het Laat-Paleolithicum tot in de Nieuwe tijd aanwezig kunnen zijn. Archeologische waarden kunnen worden aangetroffen in de top van het dekzand. Het dekzand is in het plangebied direct onder het maaiveld aanwezig. Op basis van deze resultaten kan worden opgemaakt dat in het plangebied rekening moet worden gehouden met het voorkomen van archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Nieuwe tijd.
Verwachting	De verwachting ten aanzien van de aanwezigheid van archeologische resten voor de periode Laat Paleolithicum – Nieuwe tijd wordt op basis van het bureauonderzoek middelhoog ingeschat. Verwacht wordt dat delen van het plangebied mogelijk al verstoord zijn. Door de bouw van schuren en/of landbewerking.
Gehanteerde methode	Bureau- en karterend booronderzoek
Aanbeveling	Op basis van de resultaten van het veldonderzoek, kan worden geconcludeerd dat de middelhoge verwachtingswaarde van het plangebied naar beneden kan worden bijgesteld. De kans op het aantreffen van een (intacte) archeologische vindplaats in het plangebied, wordt klein ingeschat omdat in het plangebied over het algemeen geen intacte podzolbodem meer is aangetroffen en de bodem tot op grote diepte is verstoord. Daarnaast zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen. Met het oog op voorgaande adviseert Salisbury Archeologie b.v. het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ingrepen.

1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van de heer Broek heeft Salisbury Archeologie B.V. een bureau- en inventariserend veldonderzoek karterende fase uitgevoerd in het plangebied Hoogeveenseweg 27 te Zuidwolde (afb. 1). Het voornemen is in het plangebied een schuur te slopen en een woning te realiseren. Deze bodemingrepen zullen mogelijk bedreigend zijn voor eventueel aanwezige archeologische resten. In het kader van de aanvraag voor de bouwvergunning is een archeologisch onderzoek noodzakelijk. Het onderzoek is uitgevoerd conform de gemeentelijke beleidsadvieskaart van de gemeente De Wolden en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA Landbodems versie 4.1, protocol 4002 Bureauonderzoek). Volgens de gemeentelijke beleidsadvieskaart ligt het plangebied binnen een zone met een hoge of middelhoge verwachting. Hierbij geldt dat archeologisch onderzoek nodig is bij ingrepen groter dan 1000 m² en dieper dan 30 cm onder maaiveld. Indien in het plangebied geen bouwvoor aanwezig is (bijv. bij heideterreinen), dan geldt in principe geen vrijstelling voor wat betreft diepte van de ingreep. In het zuidelijke deel van het plangebied ligt een bufferzone, een zone rond een AMK-terreinen met bekende vindplaatsen. Hierbij geldt dat archeologisch onderzoek verplicht is. Het bureauonderzoek is uitgevoerd door drs. L. Soetens en K. Singh en het booronderzoek door drs. A.M. Bakker en K. Singh. Het bureauonderzoek is uitgevoerd in week 14 van 2018 en het booronderzoek in week 35 van 2018.

Afb. 1. Locatie plangebied Hoogeveenseweg Zuidwolde.

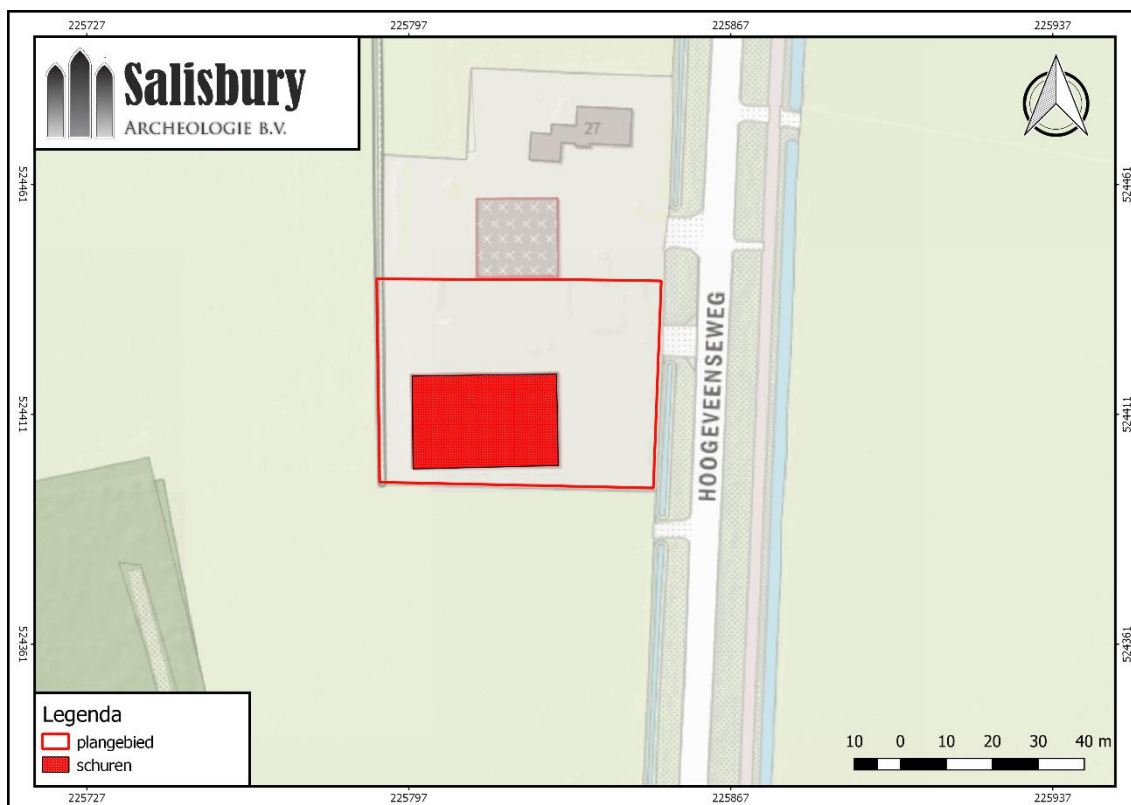

1.1 Beschrijving onderzoekslocatie

Huidige en toekomstige situatie op de onderzoekslocatie

Het plangebied ligt aan de Hoogeveenseweg te Zuidwolde en heeft een totale oppervlakte van circa 2700 m². De totale verstoring overschrijdt de 1000 m² uit het beleidsadvieskaart van de gemeente De Wolden. Op dit moment is het gebied in gebruik als erf van een boerderij. Op het erf staat een schuur die gesloopt zal worden, waarna een nieuwe woning zal worden gerealiseerd ter plaatse van de gesloopte schuur.

De schuur heeft een oppervlakte van 600 m². In de schuur ligt klinkerverharding, op hetzelfde niveau als het maaiveld eromheen. De hoogte van het maaiveld is circa 9,90 m boven NAP (Normaal Amsterdams Peil, www.ahn.nl). Ten tijde van het veldwerk was de schuur reeds gesloopt.

Afb. 2. Situatie op het plangebied met de schuur die gesloopt zal worden.

Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Belangrijk is onderscheid te maken tussen het onderzoeksgebied en het plangebied. Met het plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de plannen van de opdrachtgever betrekking hebben. Binnen dit gebied kunnen eventueel aanwezige archeologische resten worden verstoord door de voorgenomen graafwerkzaamheden.

Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te verkrijgen van de eventueel aanwezige archeologische waarden. Het onderzoeksgebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect, zie in het rapport beschreven. Het gebied rondom het plangebied op de kaarten is het onderzoeksgebied (het totale kaartbeeld).

12 Doel van het onderzoek

Bureauonderzoek

Doel van het bureauonderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verkregen informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Hierin wordt beschreven of er archeologische resten aanwezig (kunnen) zijn in het plangebied, wat de potentiële aard en omvang van de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied zijn en of deze een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

Inventariserend karterend booronderzoek

Het doel van het inventariserend karterend booronderzoek (IVO-O), is om het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek te toetsen door middel van boringen. Het doel van een inventariserend karterend booronderzoek is het vaststellen van de mate waarin de bodem intact is en het onderscheiden van kansrijke- en kansarme zones en het eventueel bepalen van de aan- of afwezigheid van archeologische vindplaatsen.

13 Onderzoeksvragen

- Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?
- Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering op (eventueel) aanwezige archeologische resten kunnen hebben?
- In welke mate stemmen de resultaten van het booronderzoek overeen met de verwachtingen uit het bureauonderzoek?
- Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

2 Bureauonderzoek

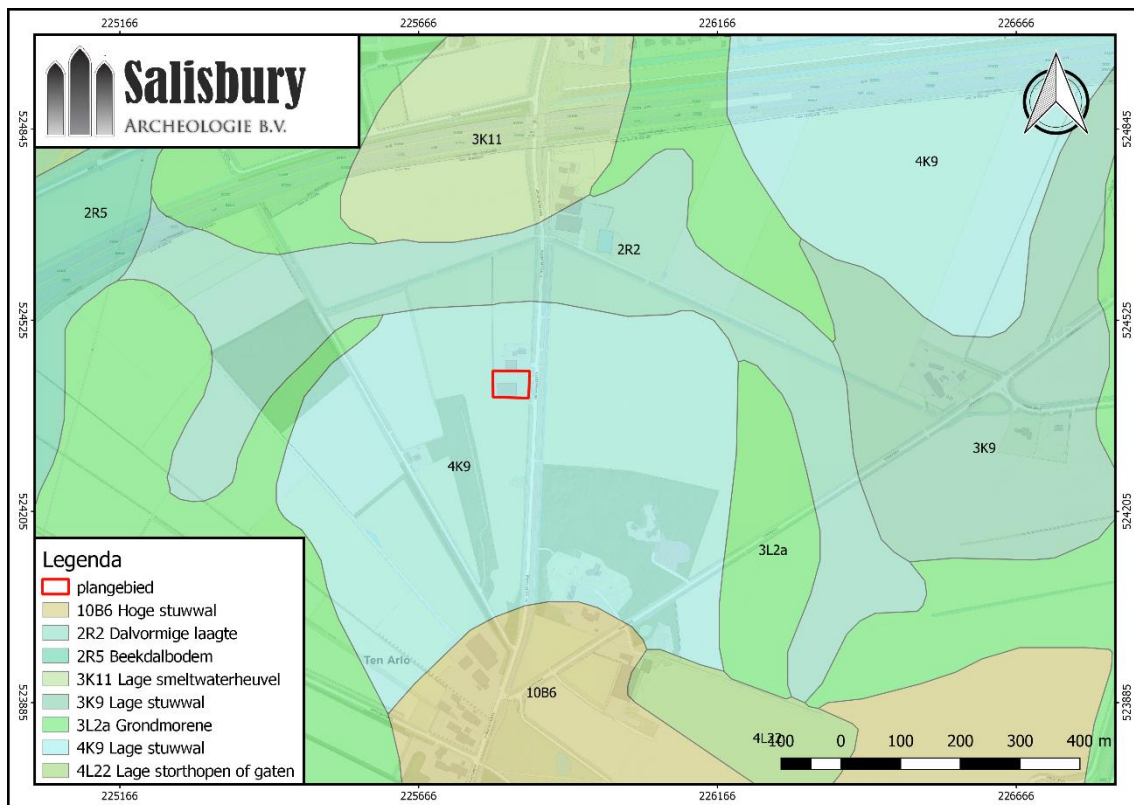
Voor het bureauonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), www.ahn.nl.
- De Bodemkaart van Nederland (<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>),
- De fysisch geografische kaart van Nederland (<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>),
- De geomorfologische kaart van Nederland (<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).
- De Indicatieve Kaart Archeologische Waarden en de archeologische monumentenkaart (IKAW en AMK; bron: <http://archeologieinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/amk-en-ikaw>),
- De gemeentelijke beleidsadvieskaart (www.ruimtelijkeplanning.nl),
- Historische kaarten op topotijdreis.nl
- Google Earth, www.google.nl
- DINO-loket
- <https://www.bodemloket.nl> .
- Luchtfoto's

2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden

De onderzoekslocatie ligt in het Drentse zandgebied in Zuidwest-Drenthe. Zuidwest-Drenthe is een glooiend keileem- en dekzandlandschap aan de rand van het Drents Plateau dat door verschillende dalen van beken is doorsneden, zoals de Wold Aa, de Wapserveense Aa en de Havelter Aa of Oude Smilder Diep.

De geologische ondergrond en het huidige landschap binnen het plangebied zijn grotendeels gevormd door processen die hebben plaatsgevonden in de afgelopen 200.000 jaar, gedurende de twee laatste ijstijden: het Saalien en Weichselien. Het plangebied ligt op een stuwwal behorend tot de Formatie van Drenthe. Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichselien) heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzebekken dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Het plangebied ligt geomorfologisch gezien op een lage stuwwal (afb. 3), al dan niet met dekzand (gestuwde grondmorene, kaartelement 4K9). Enkele honderden meters ten zuiden van het onderzoeksgebied bevindt zich een hoge stuwwal (gestuwde grondmerene, kaartelement 10B6) en ten oosten en westen grondmorene (al dan niet met welvingen, hooggelegen, kaartelement 3L2a).

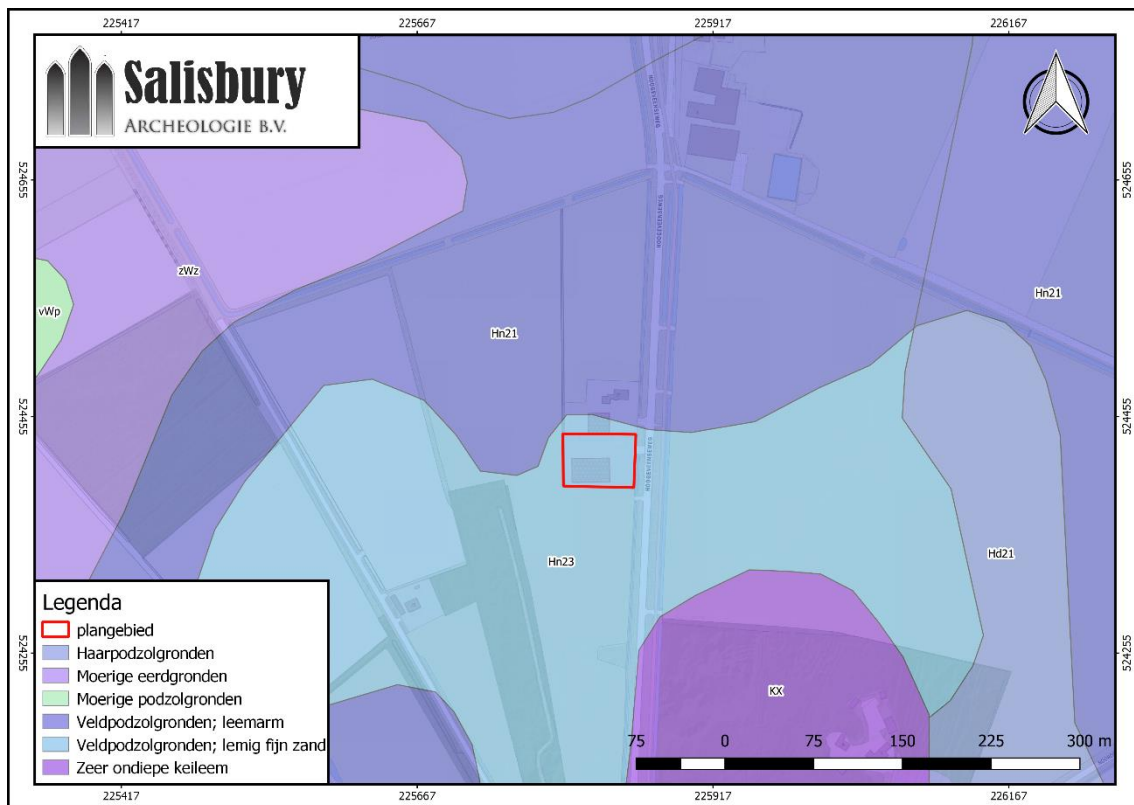

Afb. 3. Het plangebied (rood omlijnd) op de geomorfologische kaart (bron: zoeken.cultureelerfgoed.nl).

22 Bodemkaart

Volgens de Bodemkaart (afb. 4) ligt het plangebied in een gebied met veldpodzolgronden (Hn23 en Hn21). In de ondergrond kan keileem worden verwacht. Veldpodzolgronden worden gekenmerkt door een uitspoelingslaag (lichtgrijze E-horizont) en een inspoelingslaag (bruine B-horizont). De B-horizont gaat vaak via een geelbruine overgangslaag (de BC-horizont) over in het niet door bodemvorming beïnvloede gele zand (de C-horizont).

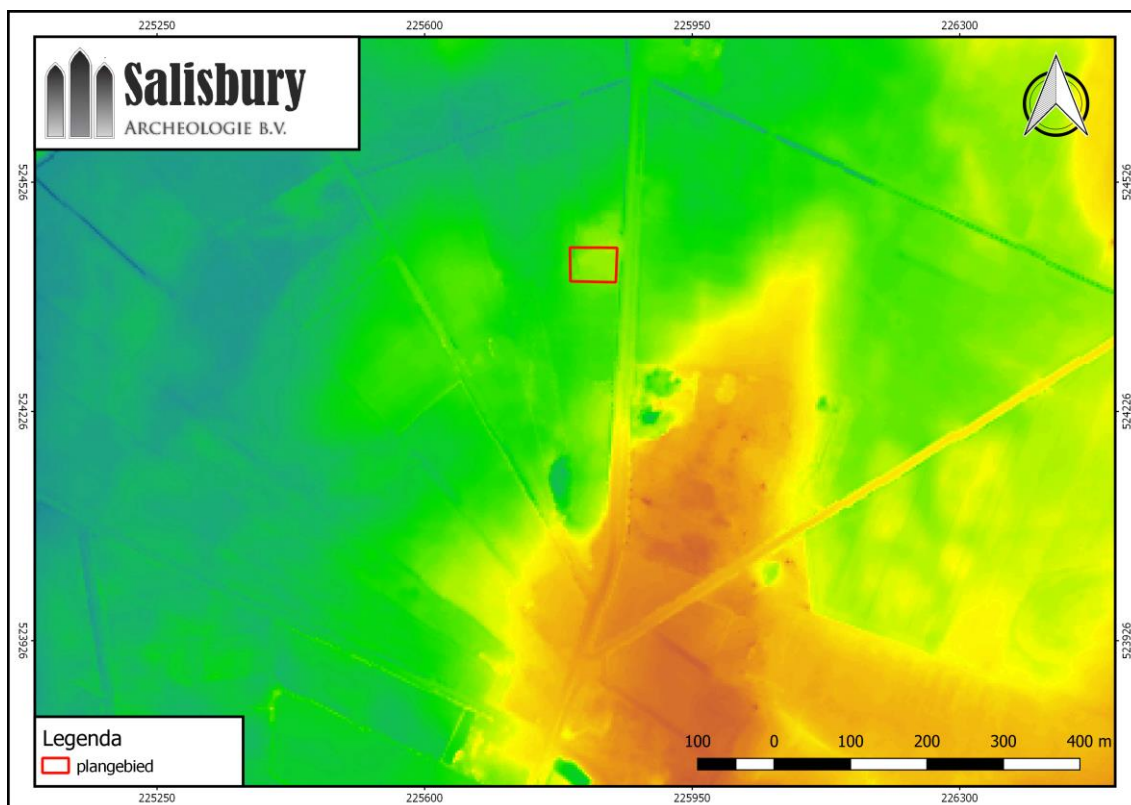
Een belangrijke voorwaarde voor het ontstaan van een podzolbodem is de verticale doorstroming van regenwater. Dit gebeurt alleen als het grondwater niet te hoog staat, met andere woorden: het moet een droge bodem zijn. In het algemeen wordt aan deze voorwaarden voldaan op de hogere delen van het dekzandlandschap. Deze locaties leenden zich in het prehistorisch landschap voor menselijke bewoningsactiviteiten. De kans op het aantreffen van archeologische resten is daarmee aanwezig. Door landbewerking kan een podzolbodem echter zijn verstoord. Eventuele vindplaatsen zullen dan verdwenen zijn.

Afb. 4. Het plangebied (rood omlijnd) op de bodemkaart (bron: <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>).

23 Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Op het kaartbeeld van het AHN (afb. 5) is het reliëf van de dekzandrug te zien waar Ten Arlo ligt. Ten Arlo is een buurtschap in de gemeente De Wolden. De hoogte komt overeen met de opgestuwde grondmorene. Het plangebied ligt wat lager, in een overgangszone van de dekzandrug naar lager gelegen delen. Ten westen van het onderzoeksgebied is de lager gelegen dalvormige laagte zonder veen (afb. 3, code 2R2) duidelijk waarneembaar (blauwe kartering in het westen). Het water dat mogelijk in de dalvormige laagte heeft gestroomd in de nabijheid van een hoger gelegen dekzandrug, betreft een goede locatie voor de aanwezigheid van menselijke bewoningsactiviteiten in het prehistorische landschap.

Afb. 5. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (bron: www.ahn.nl, rood is hoog en blauw laag).

24 Bekende archeologische waarden

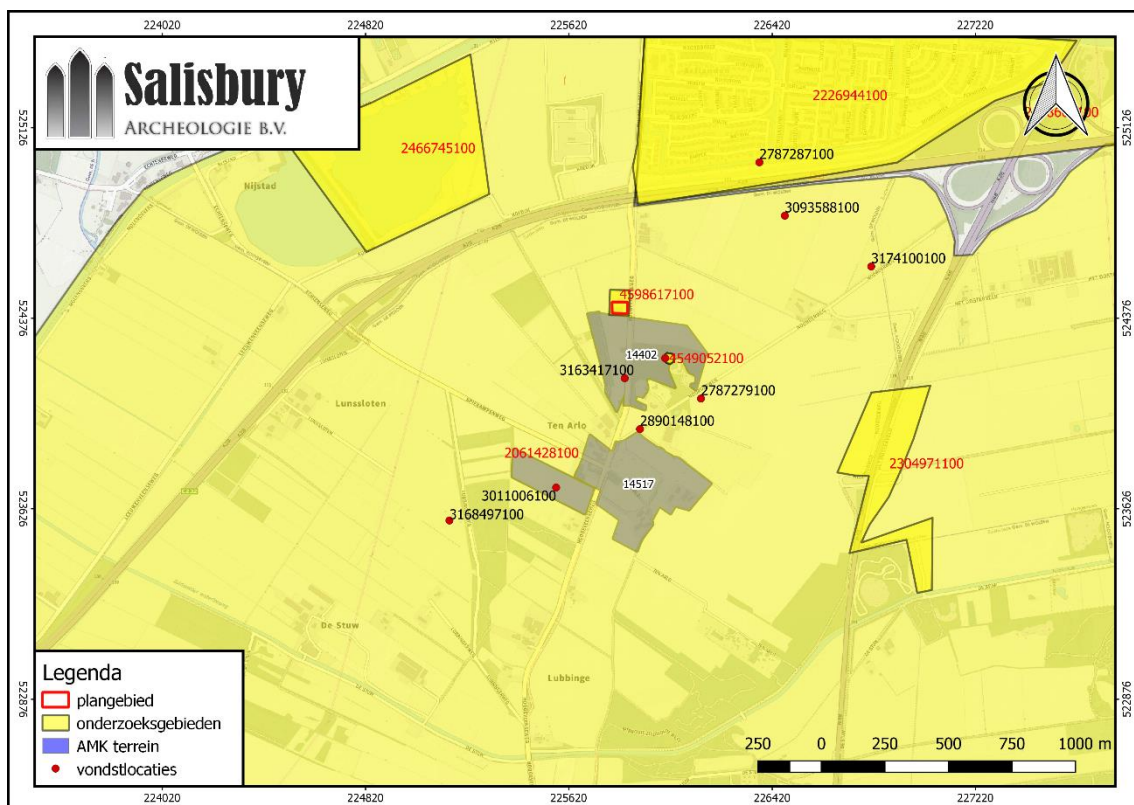
Archeologische waarden uit Archis

Archis is geraadpleegd met betrekking tot eerdere waarnemingen en uitgevoerde onderzoeken (afb. 6). Binnen het plangebied zijn geen waarnemingen bekend, wel ligt de locatie net ten noorden van een AMK-terrein (14402). Dit terrein bevat mogelijk sporen van een urnenveld en/of crematiegrafveld uit de Romeinse Tijd. In de directe omgeving zijn nog twee AMK-terreinen aangewezen: 14401 en 14517. AMK-terrein 14401 omvat mogelijke resten van een nederzetting uit de Romeinse tijd. Er zijn in 1956 onder andere twee waterputten aangetroffen. AMK-terrein 14517 omvat de oude kern van het gehucht Ten Arlo, een oud esdorp.

In 2017 is binnen AMK-terrein 14402 een archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hier is toen één spoor uit de Bronstijd-IJzertijd aangetroffen met één scherp en bewerkt natuursteen. Tevens is de bermgreppel van een veldweg uit de Nieuwe tijd gevonden¹.

De rode cijfers geven de onderzoeksgebieden aan en de getallen beginnend met 14 geven de AMK-terreinen weer. De rest van de getallen geven de vondstlocatie aan, die zijn samen met een rode punt weergegeven, zie legenda (tabel 1).

¹ Schamp, C.R.C., 2017: *Ten Arlo Noordenweg 3, IVO-O, Zuidhorn* (Steekproefrapport 2017-05/04).

Afb. 6. Het plangebied (rode begrenzing) en omgeving met de archeologische onderzoeksgebieden, waarnemingen, AMK-terreinen en vondstlocaties zoals deze geregistreerd staan in Archis (bron: <https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>).

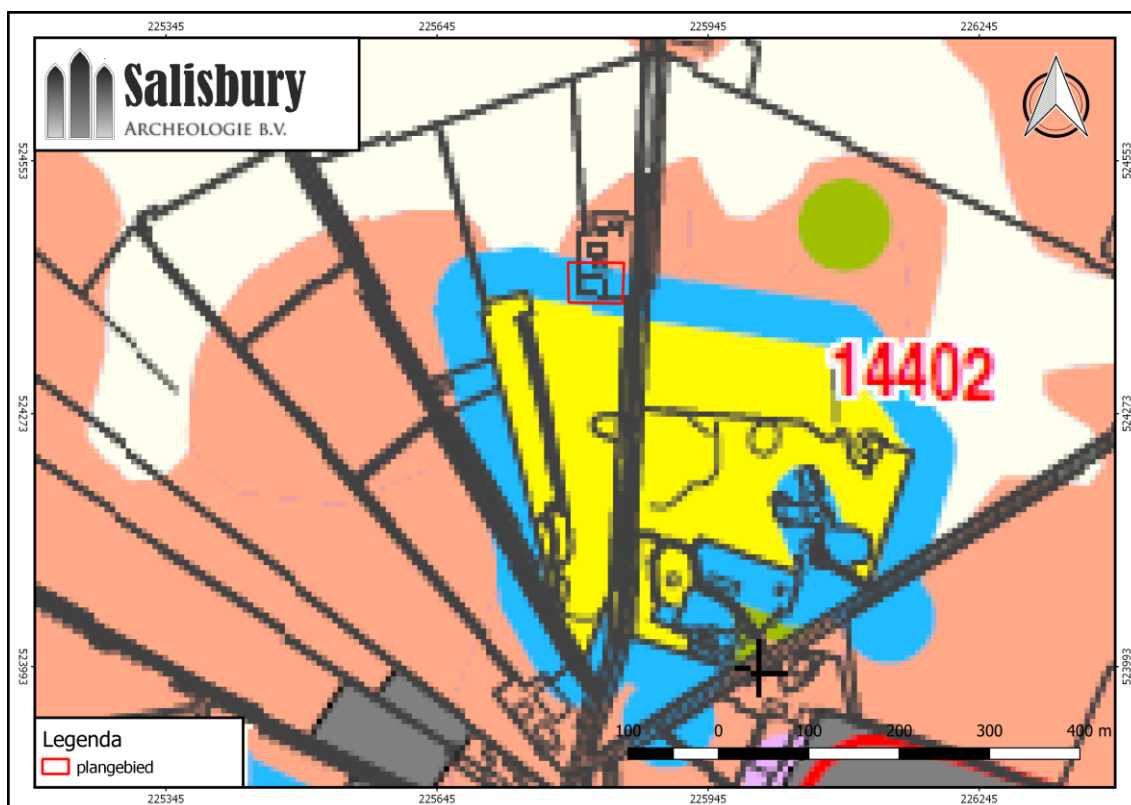
Zaakidentificatie	Objectnr	Materiaal	Beginperiode	Eindperiode
3011006100	775180	hout/houtskool	ROMV	ROML
3011006100	777713	hout/houtskool	ROMV	ROML
3011006100	775179	hout/houtskool	ROMV	ROML
3011006100	775181	keramiek	ROMV	ROML
3168497100	851858	vuursteen	NEO	NEO
3174100100	854715	vuursteen	PALEOM	PALEOM
3163417100	799691	keramiek	BRONSL	IJZV
3163417100	796761	hout/houtskool	BRONSL	IJZV
4549052100	1140882	keramiek	BRONS	IJZ

Tabel 1. Alle vondstmeldingen in het onderzoeksgebied

Gemeentelijke beleidskaart

Op de gemeentelijke beleidsadvieskaart (afb. 7) ligt het plangebied binnen een bufferzone (blauw op de kaart), een terrein van archeologische waarde. Bij ingrepen in de bodem binnen deze bufferzone is altijd archeologisch onderzoek noodzakelijk. De noordelijke rand van plangebied ligt binnen een zone met een hoge of middelhoge verwachting (roze gebied). Voor gebieden binnen de middelhoge tot hoge verwachtingswaarde dient bij ingrepen groter dan 1000 m² en dieper dan 30 cm archeologisch onderzoek uitgevoerd te worden. De ingrepen in het plangebied zijn groter dan 1000 m² en gaan dieper dan 30 cm onder maaiveld.

Omdat het plangebied grotendeels binnen de bufferzone ligt is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Afb. 7. Het plangebied (rood omlijnd) op de gemeentelijke beleidsadvieskaart (bron: <https://www.dewolden.nl>).

2.5 Archeologie

De oudste sporen die duiden op de aanwezigheid van mensen zijn afkomstig van jagers/verzamelers, die zich ophielden in de minder koude perioden aan het eind van de laatste ijstijd en het begin van het Holoceen. Ook vondsten uit het Mesolithicum geven aan dat er in de periode van de jagers/verzamelers veelvuldig mensen in de regio hebben verbleven. Het betreft hier dan vooral vuursteenvindplaatsen op de overgang van hoger naar lager gelegen gebieden. In het Neolithicum deed de landbouw haar intrede. In deze periode verkiest men vooral de hoogst gelegen delen binnen het landschap. Deze nederzettingen blijven tot in de Vroeg Middeleeuwen bestaan. Ook uit de Bronstijd en de IJzertijd zijn diverse gebruiksvoorwerpen en nederzettingssporen gevonden. Verondersteld wordt dat de huidige indeling in dorpsgebieden al ver voor het begin van de jaartelling is ontstaan. Uit de IJzertijd en de Romeinse tijd stammen de akkercomplexen die bekend staan als raatakkers of *celtic fields*, die mogelijk in de omgeving van het plangebied liggen.

In de late middeleeuwen en de nieuwe tijd zijn de nederzettingen met name gesticht langs doorgangswegen, op kruispunten van wegen en aan de overgangen van beekdalen.²

2.6 Historische waarden

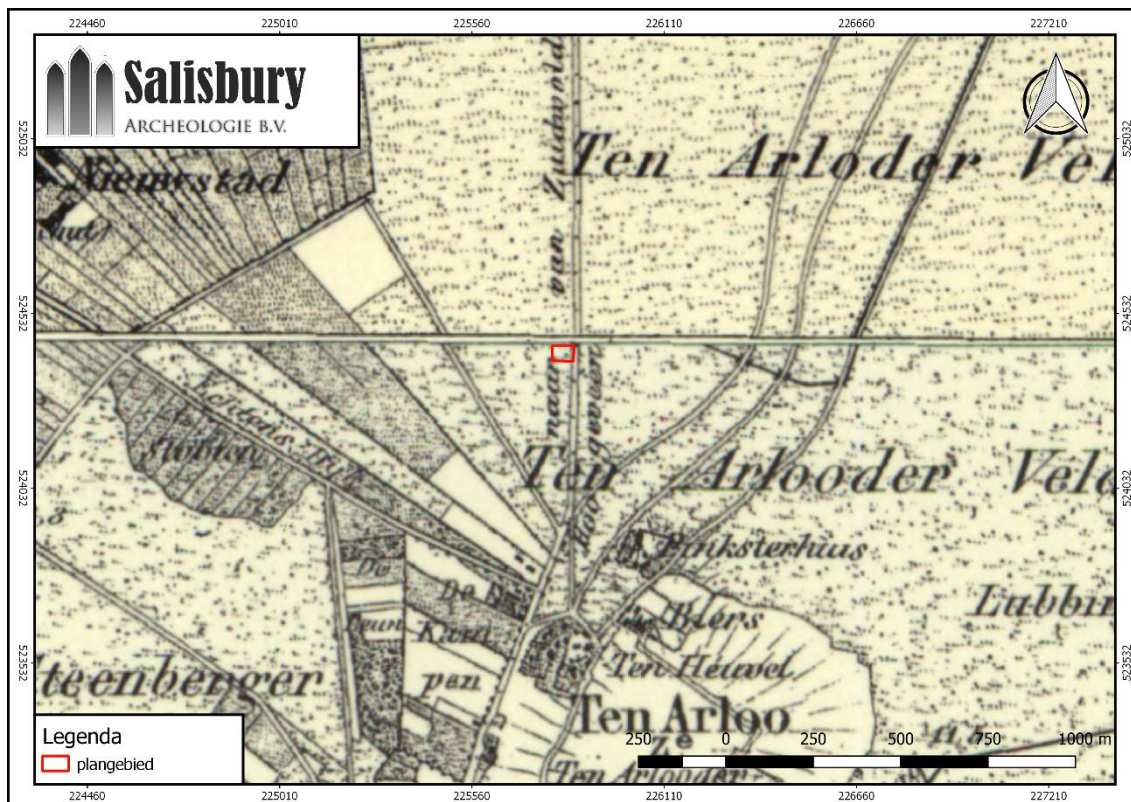
Uit het historisch kaartmateriaal blijkt dat het plangebied en de omgeving vrij laat is ontgonnen en ontwikkeld. Het plangebied ligt tot het einde van de 19^e eeuw in onontgonnen heidevelden (afb. 8 en 9). Vanaf 1904 is op de historische kaart een boerenerf aangegeven ter plaatse van het plangebied. Het dorp Ten Arlo, dat ten zuiden van het plangebied ligt, staat eveneens aangegeven. Rond 1880 is de Hoogeveenseweg duidelijk zichtbaar op historische kaarten. Deze weg staat hier aangegeven als 'Weg van Zuidwolde naar Hoogeveen'. Ten zuidoosten van het plangebied staat op de kaart uit 1962 'Kamp'

² Uit: https://cultureelerfgoed.nl/sites/default/public_ftp/CultGIS/Zuidwest-Drenthe.pdf en C.R.C Schamp 2017

afgebeeld. Deze vermelding verwijst naar het NAD-kamp (Nederlandsche Arbeidsdienst), dat hier in de Tweede Wereldoorlog lag. Dergelijke kampen waren voor 18-jarige jongens en meisjes waarin ze kennismaakten met de nationaal-socialistische idealen. Het NAD-kamp Ten Arlo was tot voor kort vrijwel ongewijzigd aanwezig; vooral het centrale kampplein was nog goed te herkennen. De meeste barakken zijn echter in de loop van de tijd volledig verbouwd.³

Tot 1995 was er geen bebouwing in het plangebied aanwezig. Op de volgende pagina's zijn enkele historische kaarten van het plangebied opgenomen.⁴ De huidige bebouwing in het plangebied dateert uit de 21^e eeuw.⁵

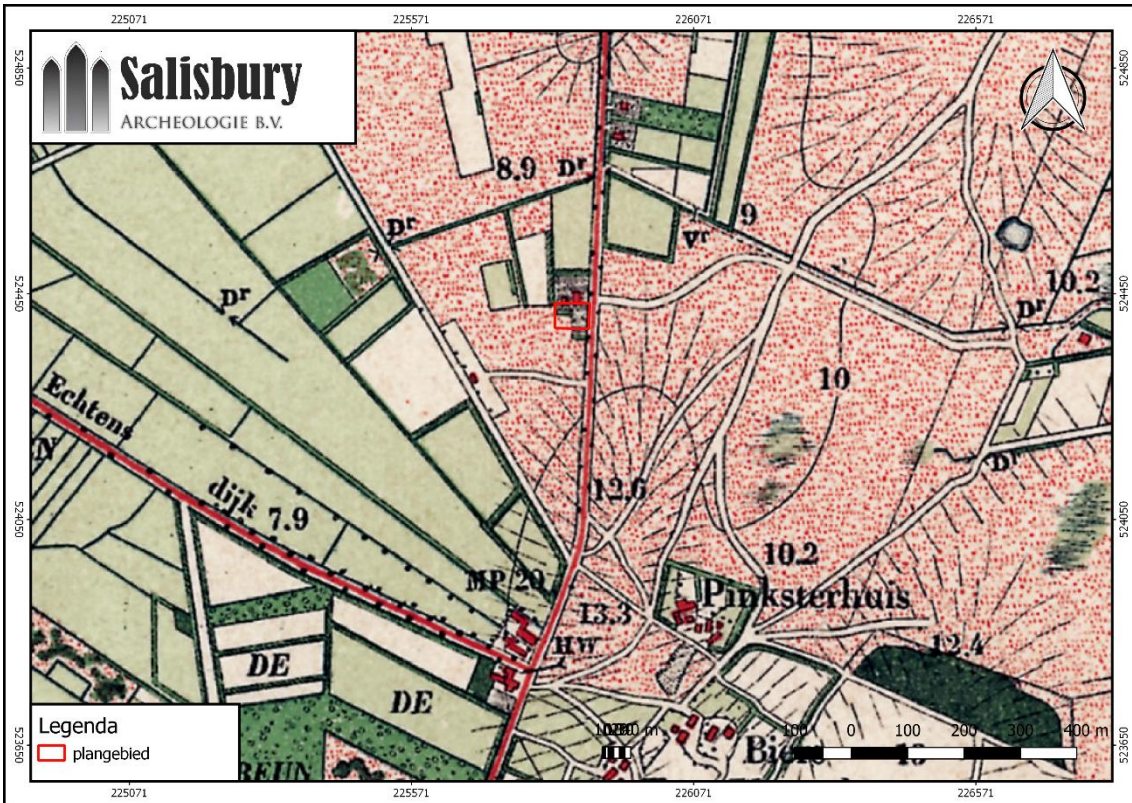

Afb. 8. Plangebied op de historische kaart 1880

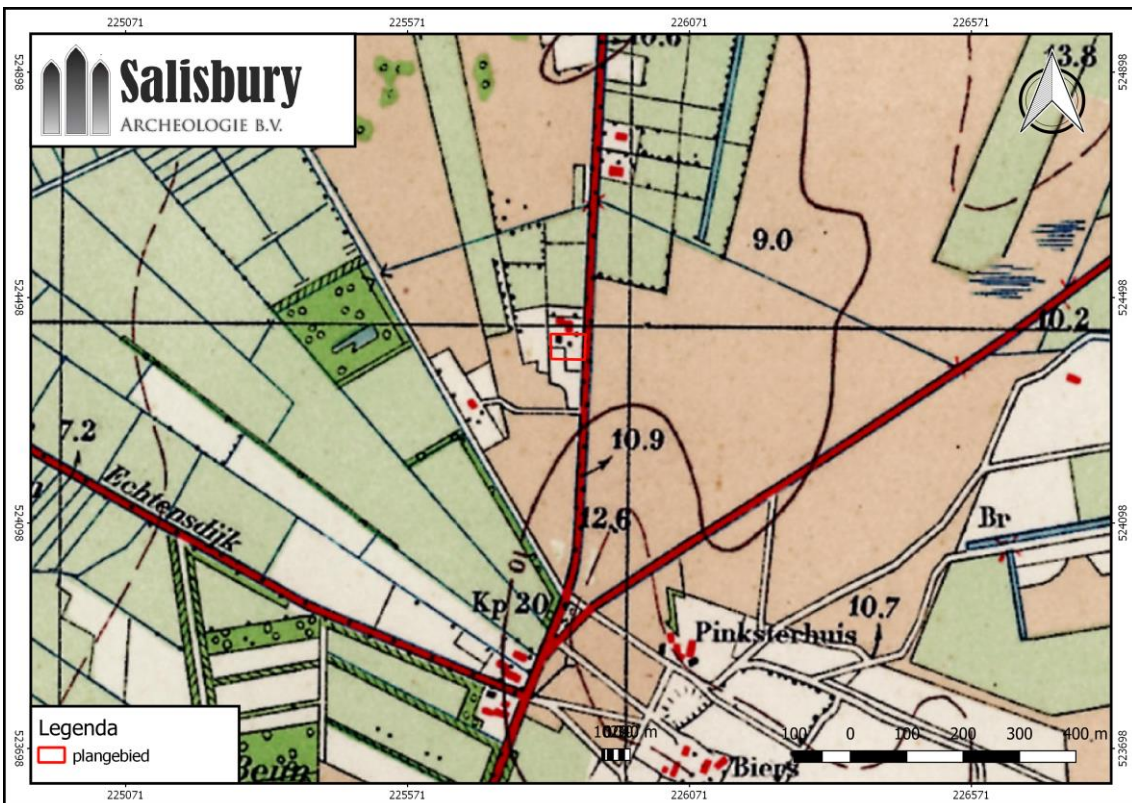
³ Schamp 2017: *Ten Arlo Noordenweg 3, IVO-O Steekproefrapport 2017-05/04*

⁴ www.topotijdreis.nl

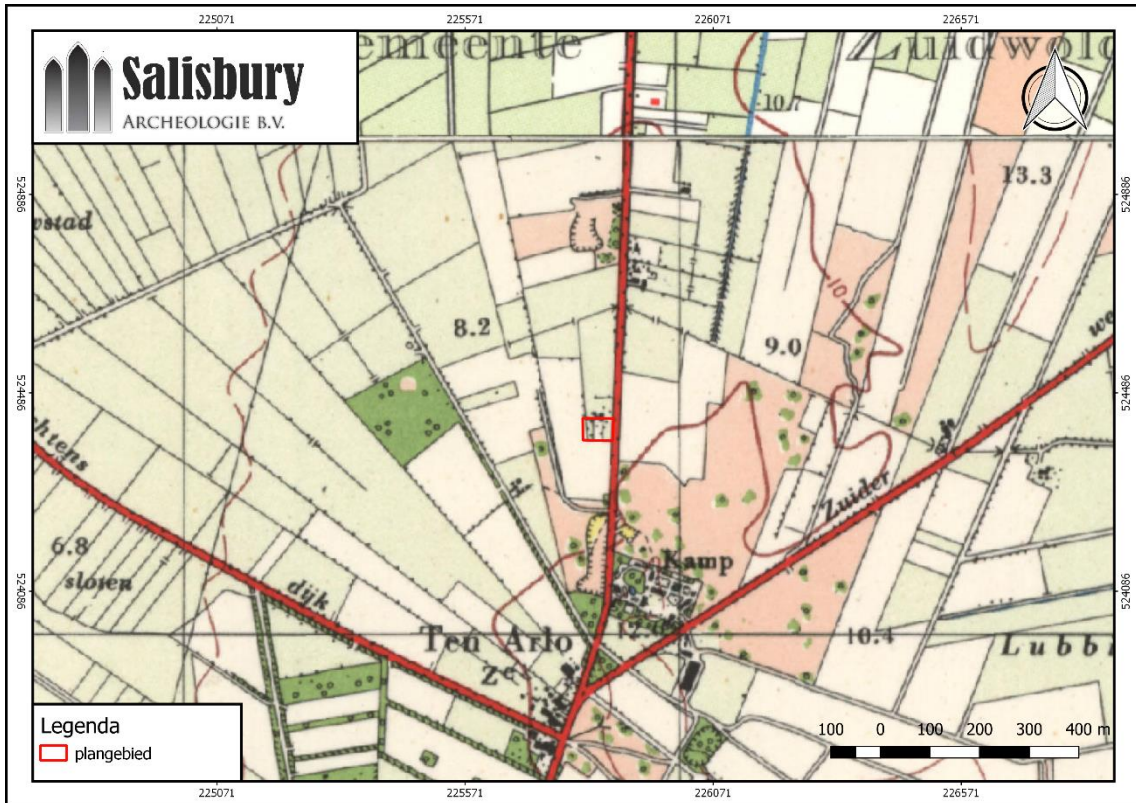
⁵ Mededeling van opdrachtgever

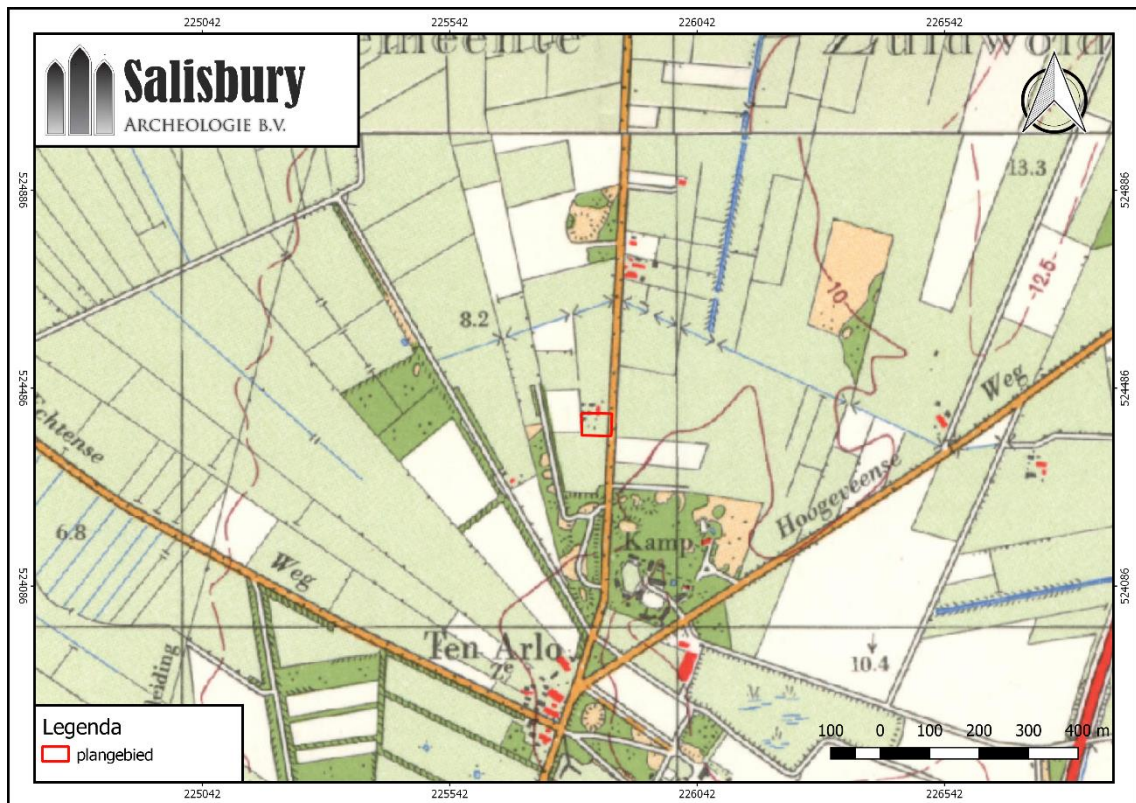
Afb. 9. Plangebied op de historische kaart 1904

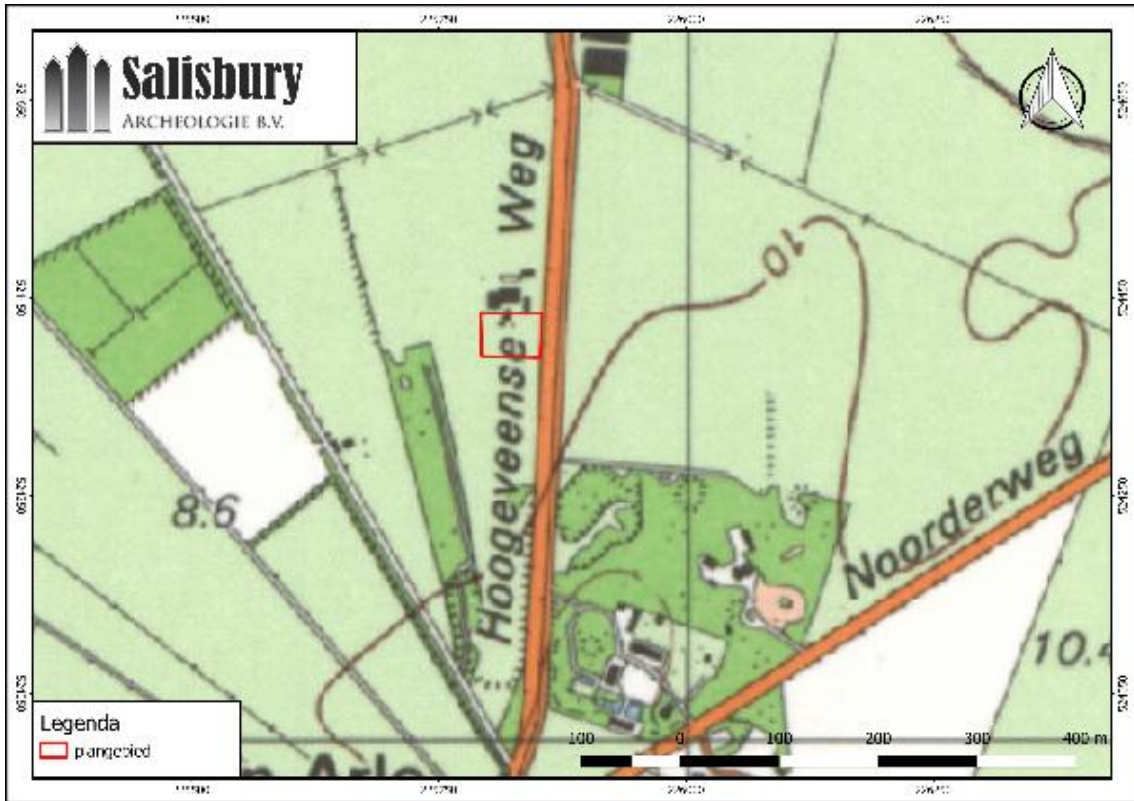
Afb. 10. Plangebied op de historische kaart 1940

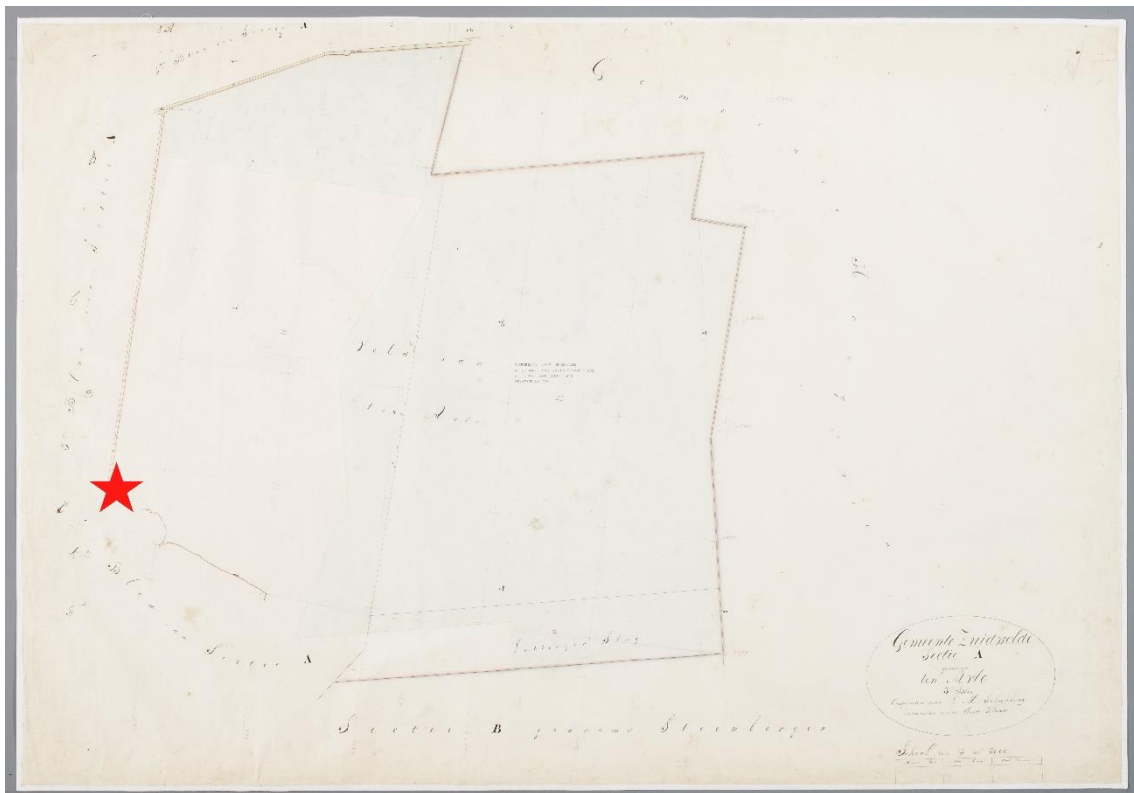
Afb. 11. Plangebied op de historische kaart 1962

Afb. 12. Plangebied op de historische kaart 1973

Afb. 13. Plangebied op de historische kaart 1995

Afb. 14. Plangebied (rode ster) op de kadastrale minuut kaart

2.7 Bodemverstoring

In het DINO-systeem worden geowetenschappelijke gegevens over de diepe en ondiepe ondergrond van Nederland opgeslagen.⁶ Het archief omvat verschillende typen boringen, waarmee een beeld kan worden geschetst van de ondergrond. Rond het plangebied is grootschalig bodemkundig onderzoek uitgevoerd. Net ten noorden van het plangebied staat een boring aangegeven uit 1996. Deze is uitgevoerd tot een diepte 1,5 m beneden maaiveld. Er is een B-horizont (inspoelingslaag) aangetroffen, de bodem is dus gedeeltelijk intact. Bij een boring die net ten zuiden van het plangebied is uitgevoerd is geen (restant van) een podzol aangetroffen.

Binnen het plangebied zijn geen saneringen of historische activiteiten bekend (ondergrondse olietanks, benzinepompinstallaties en dergelijke) waardoor archeologische resten mogelijk verloren zijn gegaan.⁷ Uit de AHN zijn eveneens geen grote hoogteverschillen af te leiden die zouden kunnen duiden op menselijke ingrepen anders dan de huidige bebouwing.

2.8 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt op een lage stuwwal met in de ondergrond grondmorene (keileem) van de Formatie van Drenthe afgedekt door dekzand dat gerekend kan worden tot de Formatie van Boxtel. Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in een gebied met veldpodzolgronden. De hogere ligging van het plangebied, op een stuwwal afgedekt door dekzand, zoals aangegeven op de geomorfologische kaart, is een indicatie voor de aanwezigheid van een podzolbodem. Indien de bodem nog intact is, dan is de kans groot dat een podzolbodem nog aanwezig is. Een podzolbodem kenmerkt zich door een A-, E-, B-, en C-horizont. Deze hogere locaties op de overgang naar een beekdal leenden zich in het prehistorisch landschap voor menselijke bewoningsactiviteiten. De kans op het aantreffen van archeologische indicatoren is daarmee aanwezig. Door landbewerking kan een podzolbodem echter zijn opgenomen in een bovenliggende bouwvoor. Eventuele vindplaatsen zullen dan over het algemeen verdwenen zijn. De hoge tot middelhoge verwachting kan naar middelhoog worden bijgesteld omdat het dekzand waarschijnlijk niet (meer) is afgedekt en het dekzand door landbewerking mogelijk is verstoord.

In het plangebied worden resten verwacht vanaf het Laat-Paleolithicum tot in de Nieuwe tijd. Uit de periode Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum kunnen vooral resten worden verwacht die samenhangen met een mobiele leefwijze, zoals kort bewoonde kampjes. Vanaf het Laat Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd worden vooral resten verwacht die te maken hebben met een sedentaire leefwijze. Resten van nederzettingen worden hier echter niet verwacht. Deze liggen over het algemeen op de hogere delen in het landschap. Het gehucht Ten Arlo, ten westen van het plangebied, is hoger gesitueerd. Wel worden in het plangebied, resten van agrarische activiteit, grafvelden en grafheuvels verwacht. De omvang van de mogelijk aanwezige archeologisch resten varieert sterk. Binnen het gehele plangebied kunnen archeologische resten worden aangetroffen.

De vondsten behorende bij het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum bestaan over het algemeen uit één of meerdere concentraties van vuursteen, indicaties voor bewerking van vuursteen, halffabricaten, productieafval, productiegereedschap o.a. gewei knoppen en klopstenen, hardkuilen en/of verbrand vuursteen. Uit het Laat-Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd worden vooral resten verwacht van structuren die wijzen op een sedentair agrarisch bestaan. In het plangebied worden vooral resten verwacht die te maken hebben met agrarische activiteiten of begravingen (greppels, waterputten met houten beschoeiingen, afvalkuilen en restanten van raatakkers. De vondsten bij deze nederzettingen bestaan over het algemeen uit aardewerk, verbrand bot en metaal. Daarnaast kunnen resten worden aangetroffen van begravingen of crematies in de vorm van een vlakgraf onder of in een grafheuvel of in een urnenveld.

De eventuele archeologische resten kunnen vanaf het maaiveld tot in de C-horizont van het dekzand worden aangetroffen.

---

⁶ www.dinoloket.nl

⁷ <https://www.bodemloket.nl>

3 Resultaten karterend booronderzoek

3.1 Methode

In het plangebied is een karterend booronderzoek uitgevoerd met een minimale boordichtheid van 6 boringen per ha. Aangezien het plangebied een omvang heeft van circa 1 ha is het minimum aantal van 6 boringen gezet. Uiteindelijk zijn 8 boringen gezet (bijlage 1). De boringen zijn regelmatig over het plangebied verdeeld conform het Plan van Aanpak (Bakker 2018). Bij het karterend booronderzoek is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn tot maximaal 2,52 m -mv gezet. De boringen zijn uitgevoerd tot in de C-horizont, tot onder het niveau waar nog potentiële archeologische niveaus aangetroffen kunnen worden. Het veldonderzoek is uitgevoerd om de onderzoeksvragen te beantwoorden en tot een waardestelling te komen.

De positie van de boringen is ingemeten met behulp van RTK-GPS. Het opgeboorde sediment is met behulp van een zeef (maaswijdte 3 mm) onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals houtskool, vuursteen en aardewerk. Het opgeboorde sediment is beschreven conform de NEN 5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; Bosch 2005). De locatie van de boorpunten en de resultaten van het booronderzoek zijn weergegeven in bijlagen 1 en 2.

3.2 Resultaten

Booronderzoek

De bodemopbouw in het plangebied bestaat van boven naar beneden uit een 0,4 -0,7 m dikke opgebrachte zandlaag op een 0,05 – 1,5 m dikke bouwvoor en/of verstoorde zandlaag. Daar waar de opgebrachte zandlaag ontbreekt ligt een bouwvoor direct aan het oppervlak (boring 3, 6 en 7). In boring 7 is de bodem tot op grote diepte, 2,2 m -mv., verstoord. Onder de opgebrachte grond, bouwvoor en/of verstoorde zandlaag ligt dekzand (zeer fijn tot fijn, zwak siltig zand som matig grindig). In het dekzand is alleen nog een C-horizont herkend en is geen E- t/m C-horizont waargenomen. Alleen in boring 1 zijn enkele podzolbrokken herkend. Deze zouden kunnen duiden op een voormalige podzolbodem in het plangebied. In de rest van de boringen is de podzolbodem waarschijnlijk opgenomen in de bovenliggende verstoorde laag en/of bouwvoor. De top van het intacte dekzand ligt op 0,45 – 2,2 m -mv. (8,99 – 7,3 m +NAP).

Archeologie

In het dekzand heeft zich waarschijnlijk ooit een podzolbodem gevormd. Al zijn de aanwijzingen hiervoor beperkt. De bodem in het plangebied lijkt tot op grote diepte verstoord. Dit heeft te maken met de aanwezigheid van een schuur in het plangebied. Ter hoogte van boring 7 waar de bodem is verstoord tot 2,2 m -mv kan een mestkelder/gierput gelegen hebben. Tijdens het veldonderzoek zijn aan het maaiveld en in het opgeboorde zand geen archeologische indicatoren aangetroffen. De middelhoge verwachting voor het plangebied kan op basis van het booronderzoek dan ook naar laag worden bijgesteld.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen?

De bodemopbouw in het gebied bestaat uit een opgebrachte zandlaag op een bouwvoor en/of verstoorde zandlaag op dekzand. In het dekzand is alleen nog een C-horizont herkend.

Is er binnen het plangebied een vindplaats aanwezig en/of zijn er archeologische indicatoren aangetroffen die hierop kunnen wijzen? Zo ja, wat is de aard, conserveringstoestand en datering van deze indicatoren/vindplaats? Indien aanwezig op welke diepte bevinden deze zich?

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in de zandlagen die zouden kunnen duiden op de aanwezigheid van een vindplaats.

Welke consequenties zal voortgaande planuitvoering op de archeologische resten kunnen hebben?

Er zijn tijdens het veldonderzoek geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats binnen het plangebied. De planuitvoering zal geen consequenties hebben. De middelhoge verwachting voor het plangebied kan op basis van het booronderzoek dan ook naar laag worden bijgesteld.

Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijk? En zo ja, waaruit kan deze bestaan?

Zie voor aanbevelingen paragraaf 4.2.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek, kan worden geconcludeerd dat de middelhoge verwachtingswaarde van het plangebied naar beneden kan worden bijgesteld. De kans op het aantreffen van een (intacte) archeologische vindplaats in het plangebied, wordt klein ingeschat omdat in het plangebied over het algemeen geen intacte podzolbodem meer is aangetroffen en de bodem tot op grote diepte is verstoord. Daarnaast zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen. Met het oog op voorgaande adviseert Salisbury Archeologie b.v. het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ingrepen.

Met betrekking tot de aanbevelingen/bevindingen uit onderhavig onderzoek dient contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente De Wolden. Ook voor het vrijgegeven plangebied bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet 2016, dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de gemeente, provincie of de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.

Schamp, C.R.C., 2017: *Ten Arlo Noordenweg 3, IVO-O, Zuidhorn* (Steekproefrapport 2017-05/04).

Lijst van afbeeldingen

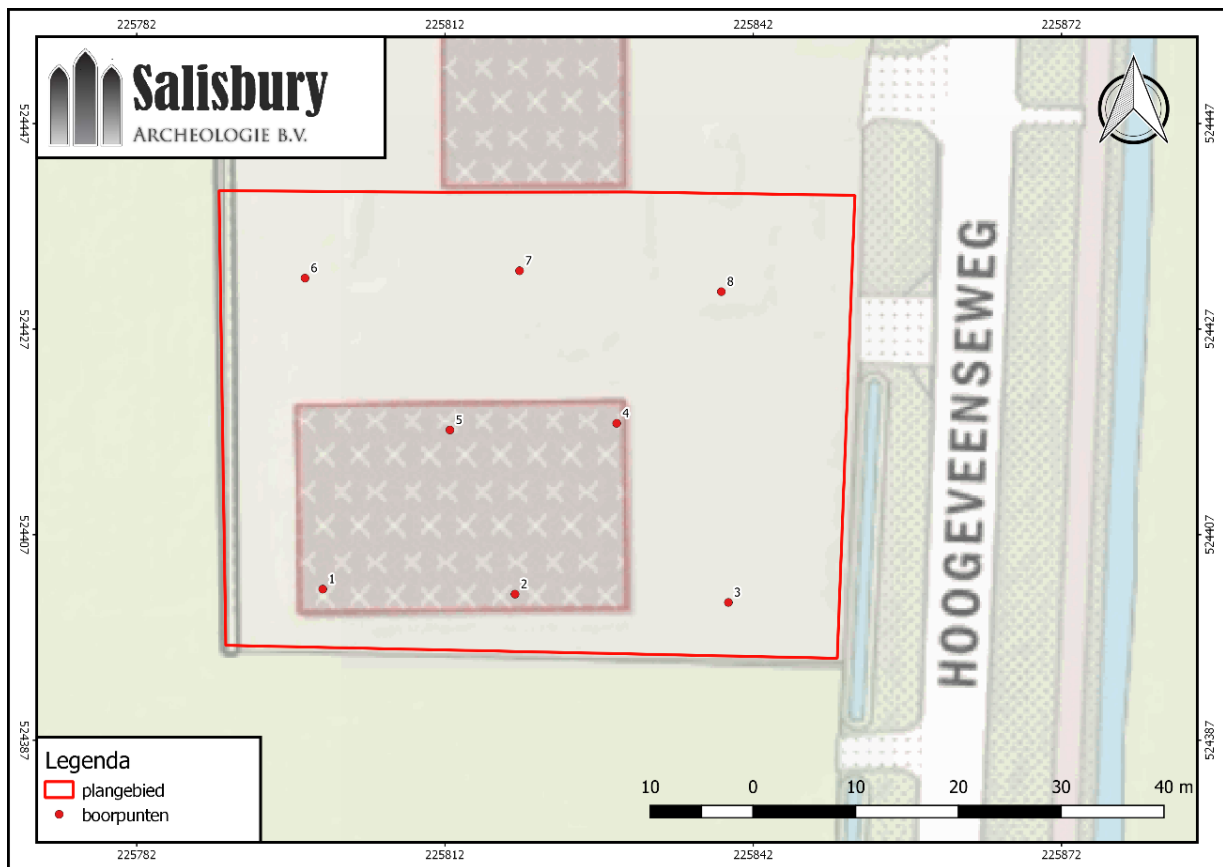
Afb. 1.	Locatie plangebied Hoogeveenseweg Zuidwolde.....	8
Afb. 2.	Situatie op het plangebied met de schuur die gesloopt zal worden.	9
Afb. 3.	Het plangebied (rood omlijnd) op de geomorfologische kaart (bron: zoeken.cultureelerfgoed.nl).	12
Afb. 4.	Het plangebied (rood omlijnd) op de bodemkaart (bron: https://zoeken.cultureelerfgoed.nl). ...	13
Afb. 5.	Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (bron: www.ahn.nl , rood is hoog en blauw laag).....	14
Afb. 6.	Het plangebied (rode begrenzing) en omgeving met de archeologische onderzoeksgebieden, waarnemingen, AMK-terreinen en vondstlocaties zoals deze geregistreerd staan in Archis (bron: https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/).....	15
Afb. 7.	Het plangebied (rood omlijnd) op de gemeentelijke beleidsadvieskaart (bron: https://www.dewolden.nl).	16
Afb. 8.	Plangebied op de historische kaart 1880	17
Afb. 9.	Plangebied op de historische kaart 1904	18
Afb. 10.	Plangebied op de historische kaart 1940	18
Afb. 11.	Plangebied op de historische kaart 1962	19
Afb. 12.	Plangebied op de historische kaart 1973	19
Afb. 13.	Plangebied op de historische kaart 1995	20
Afb. 14.	Plangebied (rode ster) op de kadastrale minuut kaart.....	20

Tabellen

Tabel 1.	Alle vondstmeldingen in het onderzoeksgebied.....	15
----------	---	----

Bijlage 1 Boorpuntenkaart

Bijlage 2 Boorbeschrijvingen

Boornr.	Diepte	Textuur	humus/grind	Kleur	Bijzondere bestanddelen	Horizont	Interpretatie	Opmerkingen	Overgang	boortype	x-coördinaten	y-coördinaten	NAP-hoogte
1	52	z2s1	h1/g1	brgr	zandbrokken		opgebracht	xx	scherp	15 cm	225.500,10	524.401,70	9,42
	65	z1s1	h2	dbr	zandbrokken		bouwvoor	xx	scherp				
	70	z1s1		grbr	podzolbrokken			xx	scherp				
	115	z1s1		ge		C-hor	dekzand						
2	40	z2s1	h1/g1	brgr	zandbrokken		opgebracht		scherp	15 cm	225.818,81	524.401,21	9,44
	45	z2s1					xx		scherp				
	70	z1s1				C-hor	dekzand						
3	40	z2s1	h1/g1	grbr	zandbrokken		bv		scherp	15 cm	225.,836,23	524.396,81	9,47
	50	z1s1	h1	lgrbr	zandbrokken		xx		scherp				
	80	z1s1		lge		C-hor	dekzand						
4	70	z2s1	h1/g1	grbr	zandbrokken		opgebracht		scherp	15cm	225.828,71	524.417,84	9,47
	120	z1s1		lge		c-hor	dekzand						
5	70	z2s1	h1/g1	grbr	zandbrokken		opgebracht		scherp	15cm	225.812,22	524.418,99	9,45
	115	z2s1	g2	lbg		x			scherp				
	140	z2s1	g2	lgb		c-hor	dekzand						
6	70	z2s1			puin 3		bv				225.798,38	524.434,79	9,23
							odp						
7	70	z2s1	g1	ge			opgebracht		scherp	7 cm	225.816,42	524.433,44	9,56
	220	z2s2	g1/h2	dbrge	zbs, glas				scherp				
	252	z1s1		ge		c-hor	dekzand						
8	50	z2s1	h1	lbr		ap	bv		scherp		225.838,89	524.430,64	9,69
	125	z2s1		lge		C-hor	dekzand						

